



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

D. Dionysii Carthusiani, luculenta iuxta ac compendiaria in Acta apostolorum exegesis siue commentaria

Dionysius <Cartusianus>

Coloniæ, 1532

VD16 D 1926

de sacrame[n]tis antiqu[a]e legis & rationibus eoru[n]dem ar. 6

urn:nbn:de:hbz:466:1-38702

DE SACRAMENTIS AN-

tiquę legis & rationibus eorundem.

Articulus sextus.



Nolite negligere fratres. Vos enim elegit dominus, ut stetis coram eo, ministretis ei colatis eum, & cremetis ei incensum. Quę admodum ante innotuit, sacramenta veteris legis illa dicuntur, quę adhibebantur dei cultoribus per quandam consecrationem, qua cultui deputabantur diuino: qui generali modo pertinebat ad populum, specialiter autem ad templi ministros. Idcirco quędam sacramenta pertinebant ad populum, quędam ad sacerdotes atque Leuitas. Vtrisque vero tria necessaria erant, videlicet, institutio in statu colendi deum, quę fiebat per circumcisionem quantum ad omnes, sine circumcisione enim nemo admitteretur ad quodcunque legalium: sed quantum ad sacerdotes, fiebat per consecrationes eorum. Secundo necessaria fuit comestio agni paschalis quantum ad omnes, sed quo ad sacerdotes victimarum oblatio, esusque panum propositio, & cęterorum quę vřibus deputabantur sacerdotum. Tertio requirebatur eorum remotio, per quę ad diuinum cultum inhabiles redderentur. Et sic quo ad populum, instituta erant quędam purificationes a corpore immundicię, expiationes que

- Leuit. 14.** pro peccatis: quantum autem ad sacerdotes & leuitas, erant ordinata ablutio manuum ac pedum, & rasio pilorum: quę omnia rationabiles causas habent, tam literales, prout ordinabantur ad cultum diuinum pro tempore illo: quam figurales, prout referbantur ad Christum. Ratio autem literalis ac principalis circumcisionis fuit, protestatio vnus dei: & quoniam Abraham se ab infidelibus primo separauit, egrediens propriam cognationem terram ac domum, ideo primus circumcisionem accepit. Hanc enim causam assignat Apostolus ad Romanos. Signum (inquit) accepit circumcisio

EPITO. PARS SECVN.

nis, signaculum iusticiæ fidei. Et vt protestatio vnita
 tis diuinæ, fidesq; Abrahæ in cordibus Iudæorum fir-
 maretur, data est eis lex circumcisionis, quemadmodū
 in Genesi scribitur: Erat pactum meum in carne vestita
 in fœdus æternum. Fiebat vero circumcisio die octauo,
 quoniam puer est ante valde tenellus. Nam & anima-
 lia non offerebantur ante diem octauum. Ratio fi-
 guralis circumcisionis est, quia figurauit ablationē cor-
 ruptiōis factam per Christum: quæ in octauo die, vide-
 licet, resurgentium statu complebitur: quando morta-
 le hoc inducet immortalitatem. De hac spirituali circū-
 cisiōe ait Apost: Circūcisi estis in Christo circumcisioe non
 manu facta in expoliatione corporis carnis, sed in cir-
 cumcisioe domini nostri Iesu Christi. Similiter ratio
 literalis agni paschalis, erat commemoratio beneficii li-
 berationis ex Aegypto. Ratio autem literalis cur eden-
 do agnum paschalem comedebant azymos panes, quasi
 non habentes tempus fermentandi, & assum igni p̄ quē
 cibus velocius præparatur, & quod os non comminue-
 rūt ex agno, fuit ipsa festinatio, qua cōpellentibus Ae-
 gyptiis festinanter egressi sunt, & ob rationem eandem
 accingebant renes, habentes calciamenta in pedibus, te-
 nentes baculos in manibus, quæ omnia eos concernunt
 qui sunt in promptu itineris. Vnde in vna domo agnū
 edebant, quia non eis vacabat mittere inuicem partes.
 Per lactucas quoque agrestes signabatur amaritudo, &
 passus fuerant in Aegypto. Mystice autem per
 immolationē agni paschalis figurabatur oblatio Chri-
 sti, vt ait apostolus. Pascha nostrū immolatus ē Chri-
 stus. Ipse enim est verus agnus, qui abstulit peccata mū-
 di. Sanguis vero agni qui lintebatur in superliminari-
 bus domorum, significat fidē mortis & sanguinis Chri-
 sti in corde & ore fidelis, qua liberatur a potestate dia-
 boli. Quia etiam carnes agni comedebantur assæ igni,
 designat esum Christum in specie sacramenti, qui pro
 nobis tribulationem mortis, q̄ significatur per ignem,
 ex igne diuini amoris sustinuit. Comedebantur ve-
 ro carnes agni cum azymis panibus, ad signu

Gene. 10.

Cor. 15.
1. Col. 2.

Exod. 12.
Nume. 9.
Ioan. 19.

Exod. 12.

1. Cor. 5.

D. DIONY. A RICK. CAR.

randum puritatem conuersationis fidelium Christi corpus sumentium, sicut monet Apostolus: Epulemur in armis sinceritatis & veritatis. Lactuca vero agrestis designant penitentiam peccatorum, quae communicantibus necessaria extat. Accingendi quoque sunt renes, virtute castitatis. Calciamenta vero pedum, sunt mortuorum patrum exempla. Baculi autem qui tenebantur in manibus, pastorem curam designant, & vnitas domus in qua agnus erat edendus, vnitatem importat catholicæ & orthodoxæ Ecclesiæ, in qua Christi veneranda sacramenta sumenda sunt. Denique quaedam nouæ legis sacramenta, sed non omnia, habebant in veteri testamento sacramenta sibi correspondentia, & se figurantia, vt baptismus circumcissionem, eucharistia agnum paschalem, penitentia omnes purificationes legales. Ordo, consecrationem pontificum Sacramentum vero confirmationis, quia est sacramentum plenitudinis gratiæ, non habebat in lege antiqua sacramentum sibi correspondens. Nondum enim actum erat tempus plenitudinis gratiæ dei, & testis Apostolo, nihil ad periculum adduxit lex. Similiter vnctio extrema cum sit immediata præparatio ad introitum gloriæ, cuius aditus per Christum primo patet actus existit, non habebat in lege veteri sibi correspondens sacramentum. Matrimonium autem fuit in veteri lege, prout est officii naturæ non putatur sacramentum Christi atque ecclesiæ. Nam tunc dabatur libelles repudiij, quod est contra rationem sacramenti. Cultus vero dei est duplex, videlicet interior, in mentis deuotione consistens, & hunc impediabant facta quibus homines pollui dicebantur idolatria, homicidium, adulterium &c. a quibus purificabantur homines per sacrificia, non quod sacrificia illa carnalia vim expiandi peccata habent, sed quia signabant expiationem per Christum futuram, cuius participes fiebant antiqui protestando fidem redemptoris in sacrificiorum suorum figuris. A cultu autem dei exteriori qui in sacrificijs oblationibusque consistit, impediabant homines per corporales immundicias, scilicet lepram, cadaver, contactum immundi,

Gala. 4.
Heb. 7.

Deut. 24.

Leui. 11.

EPITO. PARS SECVN.

fluxumq; seminis. Preciosas etenim res non solent com-
tingere qui immundi sunt: & sic ad reuerentiam cultus
diuini pertinuit, quod propter tales immundicias ho-
mines a diuinis separabantur. Etiam ideo, q̄tenus ex-
raro ad diuina accessu, magis reuerenter accederent dū
liceret, semperque sacramenta illa magis honorarent.
Omnes vero immundiciæ tales corporales purificabāf
per aquæ asperſionem. Sed quæ maiores extiterāt, ali-
quibus sacrificijs expiabantur. Spiritualis autem ratio
hōr fuit ex eo, q̄ prædictæ immundiciæ varia peccata
figurant. Nam lepra cum sit contagi oſa & diuerſorū
colorum apparentiam habens, designat hæreticorū do-
ctrinam, quæ ſerpit vt cancer, & veris falſa commiſcet.
Per immundiciam quoq; ex contactu immundi, ſignat
conſenſus in peccatum alterius. Propter quod dicit A-
poſtolus: Exite de medio eorum, & ſeparamini ab eis,
& immundum ne tetigeritis. Id eſt culpam alterius per
conſenſum. Erat inſuper immundicia quædam rerum
inanimatarum, vt lepra, domus, & veſtis. Sic enim ex
corruptione humorum & putrefactione oritur lepra in
corpore animalis: ſic per corruptionem atq; exceſſum
humiditatis vel ſiccitatis, ſit interdū corroſio in lapidi-
bus domus ſeu veſtibus, quam ſcriptura leprā appel-
lat, quia omnis corruſio ad immunditiam pertinet.
Et quia gentiles contrariam corruptionem de-
os ſibi ponebant atq; colebant, idcirco lex iuſſit domū
in qua eſſet lepra perſeuerans, deſtrui & veſtē comburi
quatenus idolatriæ tolleretur occaſio. Simili ratione
exiit quædam immunditia vaſorum quorundam. Fi-
guraliter vero per lepram domus, ſignatur impuritas
congregationis hæreticorum. Per vas quoque non hæ-
bens cooperculum figuratur homo non habēs tacitur-
nitatis velamen, nec diſciplinæ cenſuram, qui eſt velut
vrbs patens & abſque muris, inimicorum ſuorum ſacu-
lis patens. Offerebatur etiam vacca ruſa, in memoriam
deſtationemque peccati adorationis conſtatilis vitu-
li, & immolabatur extra caſtra, propter deſtationem
illius peccati. Vbiſcumque vero fiebat oblatio pro pecca-

.1. Tim. 2.

.2. Cor. 6.

Leuit. 13.

Prou. 25.

Exod. 12.

D. DIONYSI A RICK. CAR.

to multitudinis, totum cremabatur extra castra, in signum remissionis omnium peccatorum. Et ideo sacerdos digitum intinxit in sanguine, aspergens septies contra fores sanctuarii. Septenarius enim numerus totalitatem perfectionemque designat. Per vaccam autem rufam signatur Christus secundum infirmitatem assumptam, cuius sanguinem color vaccae figurat. Eratque vacca ætatis integre, quoniam omnis Christi actio est perfecta, sine macula, & quæ non portauit iugum, quoniam Christus peccati iugo subiectus non fuit. Tradebatur quoque Eleazaro sacerdoti, Nam Christus manibus summi sacerdotis tradebatur, iam occidendus. Immolabatur etiam extra castra, Christus enim extra portam crucifixus est. Omnia vero quæ ad Christi incarnationem respiciunt, sunt igne cremanda, id est, spiritualiter intelligenda. Sacerdos vero qui obtulit vaccam, & qui eam combussit, & qui cineres eius collegit, mundus fuit vsque ad vesperam: quia Iudæi ex occasione Christi culpabiles & immundi effecti sunt, vsque ad finem sæculi, quæ reliquæ Israel conuertentur. Cinis etiam vaccae combustæ collectus ponebatur in aquam, & sic per asperisionem mundauit, quia virtus passionis Christi aquis baptismatis vim regeneratiuam douauit. Sacerdos vero obtulit primo pro seipso incensum pro peccato, in commemorationem peccati Aaron in conflatione vituli aurei. Arietem quoque in holocaustum, in signum principatus sui super populum. Aries enim est ouium ductor. Deinde immolauit pro populo hircos duos, vnum pro peccato multitudinis: cum enim sit hircus vile ac fœdum animal, peccatorum sordem & abominationem expressit. Alter vero hircus ducebatur in desertum, quasi deserens effectum sacrificii immolati, scilicet peccata populi, pro quibus prior hircus erat occisus, designans dimissa: pro quibus ipse quasi penam exoluit, dum in deserto relictus deuorabatur a bestiis. Mystica autem ratio horum fuit. Nam Christus designatur per vitulum propter virtutem, per arietem propter principatum, per hircum propter

Num. 19.

Hebr. 13.

Rom. 11.

EPITOM. PARS SECVN.

similitudinem carnis peccati. Christus enim immola-
tus ē pro omnium culpis delendis. Et quia in hora passio-
nis diuinitas humanitatem quasi reliquit, solitam in-
fluentiam subtrahens, idcirco per hircum ad deserta
tendentem ipsa signatur. Denique legis præcepto le-
prosi mundabantur, id est, mundari ostendebantur.

Esaiæ. 53.

Leuit. 13.

Primo enim leprosus purificabatur per hoc, quod munda-
tus a lepra iudicabatur. Secundo autem purificabatur
per hoc, quod humano consortio cultusque diuino re-
stituebatur post dies septem. In prima vero purificati-
one obtulit leprosus mundandus duos passeres viuos
contra insensibilitatem carnis leprosa: lignum cedri-
num, contra eius putredinem, cedrus enim est impu-
trabilis arbor, Hyssopum, odorifera herba est, contra
lepræ foetorem. Vermiculum quoque, qui est viui colo-
ris, contra deformem eius aspectum. Vnus vero passer
aut iare per mittebatur in agris, quia leprosus redibat
ad primum statum die octauo rasis pilis & vestibus,
quæ infici solent per lepram. Postmodum offerebatur
sacrificium pro peccato, nam lepra frequenter propter
peccatum inducitur. Tingebaturque extremum auricu-
lae eius qui fuit mundandus, manus quoque dextra, &
pedis, quia in his partibus lepra primo dinoscitur atque
senescit. Addebantur etiam ritui huic tres liquores, vi-
delicet sanguis, contra sanguinis corruptionem, oleum
ad designandum eius sanationem, vinum ad emundan-
dum spurcitiam. Figuralis vero horum ratio est, Nam
per duos passeres, Christi diuinitas designatur atque hu-
manitas. Vnus ergo passer super aquas viuas offertur
quia Christi humanitas passa est, & merito suæ mor-
tis aquæ baptismi virtutem mundandi distribuit. Ae-
ter autem passer diuinitas, quoniam Christi di-
uinitas passioni non subdebatur. In institutione præte-
rea ministrorum altaris tria fiebant, primo enim purifi-
cabantur, secundo consecrabantur, & tertio cultus
dei applicabantur. Communiter autem omnes purifica-
bantur per aquæ abluitionem, & sacrificia quædam.

D. DION. A RICK. CART.

Sed Leuitæ specialiter omnes corporis sui pilos radabant. Sacerdotes vero atque pontifices post ablutionem induebantur specialibus vestimentis, ad eorum dignitatem demonstrandam spectantibus. Sed pontifex specialiter oleo unctiois ungebatur in capite, quia ab ipso deriuabatur consecrandi potestas ad alios. Leuitæ quoque aliam non habebant consecrationem, nisi quæ domino offerebantur a populo per manus pontificis, cuius fuit pro eis offerre. Sacerdotum autem minorum solæ manus consecrabantur, quia erant diuino cultui applicandæ. Et sanguine sacrificij tingebatur extremum auriculæ dextræ eorum, quatenus verbis legis auditis protinus obedirent. Pollices quoque manus ac pedis dextri, quatenus agiles essent exequendo diuina. Ratio autem figuralis istorum est. Nam qui ad Christi ministerium consecrantur, primo abluendi sunt aquis baptismatis. Debent & pilos radere, id est, omnes cogitationes malas abijcere. Deinde, ornari sanctimonia vitæ, & ungi spiritu sancto & oleo eius, ac per hoc esse idonei ad spiritualia Christi obsequia. Impediebantur quoque in veteri lege a ministerio templi, propter corporales defectus, ne videlicet ministri templi propter defectum foris apparentem contemnerentur, sicque diuina aliquo modo uiderentur in cordibus populi. Voluit namque deus in reuerentia eos haberi, propter quod specialem eis decorem disposuit in consecratione & vestibus. ordinans etiam ut non admitterentur ad ministerium templi, nisi ex una progenie, ut secundum successionem pro sapientia, posteriores clariiores venerabilioresque essent. Aduertendum vero quod pontifex octo ornamenta habuit, per quæ dispositio orbis terrarum secundum aliquos figuratur, quæ admodum in sapientiæ libro dicitur. In veste Aaron descriptus erat orbis terrarum, ut ostenderetur pontifex esse creatoris mundi minister. Primo ergo habebat lineam vestem, per quam terra exprimitur, de qua linum producitur. Secundo habebat tunicam hyacinthinam, in cuius inferioribus dependebant tintinabula per circuitum, & mala puncta. Hæc tunica cum sit coloris aerei sig-

Exod. 28.

Sapient. 17.

EPITO. PARS SECVN.

nificat aerem, tintinabula ꝑo designāt tonitrua, et ma-
 la granata coruscationes ac fulgura. Tertio habuit sup
 humerale, qđ erat ex auro, hyacintho, purpura, cuccio
 que bis tincto, & bysso retorta. Super humeros quoque
 habebat duos onychinos lapides, in quibus sculpta ex-
 titerant nomina filiorum Israel. Humerale propter suā
 varietatem, designat cælū stellatū. Duo onychini duo
 hemispheria, vel solem ac lunam. Quarto habebat ratio-
 nale quadratum, quod ponebatur in pectore, & erat cō-
 iunctum super humerali. Fuerunt in rationali duode-
 cim gemmæ, in quibus scripta erāt nomina duodecim
 filiorum Israel, ad insinuandū, quod pontifex onus to-
 tius populi super se ferret; & portauit nomina ista in pe-
 ctore, quatenus de populi salute iugiter meditaretur in
 corde. Præcepit quoq; dominus poni in rationali do-
 ctirinam & veritatem, quia aliqua ad iusticiam & eru-
 ditionem spectantia, scribebantur in rationali. Iudæi
 tamen fabulantur fuisse in rationali lapidem quendam
 qui secundum diuersos variebatur colores, secundum
 diuersa quæ debebant accidere filiis Israel. Per duodeci-
 gemmas rationalis signantur duodecim signa Zodiaci,
 quæ erant in rationali; quoniam rationes inferiorum
 in cælestibus continentur. Quinto habebat balteum ex
 prædictis compositum, quo designatur Oceanus terrā
 cingens & ambiens. Sexto habebat Tiaram vel Cyda-
 rim: quæ figurat cælum Emphyreū. Septimo habuit la-
 minam auream in fronte pendentem, & nomen domi-
 ni conseruatē; quæ signat deum omnibus præsidere.
 Octauo habebat sceminalia linea. Horū octo ornamen-
 torum minores sacerdotes quatuor utebantur, videli-
 cet tunica linea, sceminalibus, tiara, ac balteo. Figurati-
 ter vero per corporales Leuitarum defectus signantur
 peccata, quibꝰ sacerdotes carere oportet. Prohibetur nā
 que, ne sacerdos sit cæcus, id ē indoctꝰ, ne sit claudus,
 id est, inconstans, grandis vel paruo aut torto naso, id
 est, indiscretus. Natus em̄ odores discernit. Ne sit fra-
 ctio pede vel manu, id est, piger atque inagilis. Ne sit gib-
 bosus, id est, terrena nimis desiderās, Ne sit lippus, id ē

Leuit. 25.

D. DIONYSI A RICK. CAR.

terrena nimis desiderans: ne sit lippus, id est, intellectum carnali affectu obtenebratum habens: ne habeat maculam in oculo, id est, praesumptionem sanctitatis in corde: ne habeat iugem scabiem, id est, petulantiam carnis: ne habeat impetiginem, id est, auaritiam: ne sit heruosus, id est, ponderosus, utpote turpitudinis pondus gestans in corde, quamuis non exerceat nec exequatur in opere. Porro per ornamenta significantur ministrorum dei virtutes, quibus potissimum oportet sacerdotes ornari. Per femoralia enim exprimitur castitas, per tunicam lineam puritas vitae, per cingulum discretionis moderatio. Per tiaram caput regentem, intentionis rectitudo atque sinceritas. Ultra haec autem debent pontifices quatuor speciali modo habere, videlicet iugem dei memoriam diuina contemplando, quod significatur per auream laminam, nomen dei habentem in fronte pendentem. Secundo tolerantiam impiam infirmitatum vitiorumque populi, quod superhumeralia designat. Tertio sapientiam cordis per solitudinem charitatis, quod rationale significat. Quarto conuersationem caelestem per opera perfectionis, quod tunica hyacinthina figurat, in cuius extremitate pendent tintinabula aurea, quia pontifices sonare fulgereque debent diuinorum doctrina. Per mala quoque punica, unitas pacis & vera designatur concordia. Quam nobis praestare dignetur deus lagitor pacis & amator charitatis, dominus noster Iesus Christus: qui est super omnia deus sublimis & benedictus, Amen.

DE OBSERVANTIIS
observantiarumque causis veteris legis.
Articulus Septimus,

Leuit. 10.
Luca. 1.

Custodite spiritum vestrum, & nolite contaminare animas vestras: sed estote perfecti, incedentes sine querela in omnibus iustificationibus domini dei vestri. Haec enim voluntas dei sanctio